

ΤΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΤΕΙΧΟΣ

Η ΑΠΕΙΛΗ ΤΩΝ ΝΟΤΙΩΝ ΑΝΕΜΩΝ

ΠΕΡΑΝ, Σεπτέμβριος. (Του ἀνατακτοκρίτου μας). -- Ἡ δυνατότερη νοτιὰ δυσχεραίνει πάντοτε τὰς ἀπὸ θαλάσσης συγκοινωνίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Κάποτε μάλιστα διακόπτονται αὐταί, ὅπως ἔγινε τελευταίως καὶ ὅπως συμβαίνει διὰ τρεῖς φορές τὸ ἔτος. Ἡ τελευταία νοτιὰ, ποῦ δὲν ἦτο ἀπ' τὰς σφοδροτέρας, ἐπέφερε πλὴν τῆς διακοπῆς τῶν συγκοινωνιῶν, ἀρκετὰς ζημίας, συνέβησαν δὲ καὶ δυστυχήματα με ἀνθρώπινα θύματα. Ἐπηρεάσε ἐξ ἄλλου τὴν σκέψιν περὶ κατασκευῆς λιμένος στὴν ἀκτὴ τῆς Προποντίδος κατὰ τὸ ὑποβληθέν σχέδιον τοῦ Γάλλου ἀστρονόμου Προυστ, ποῦ ἔχει ὑπ' ὄψει χρησιμοποίησιν, με ἀνάλογον διέυρυνσιν, τοῦ βυζαντινοῦ λιμένος τοῦ Ἐλευθερίου, ποῦ ἐπεχωματώθη, ὅπως καὶ ὁ παραπελεύρως του λιμνῶν Σοφίων, τὸν σημερινὸν Κάτεργα λιμανι, τὸν 16ον αἰῶνα, ὅποτε λιμνὴν τοῦ τουρκικοῦ στόλου ἔγινε ὁ Κεράτιος.

Ἡ Κωνσταντινούπολις εἶνε ἐκτεθειμένη στὸν νότιον ἄνεμον, με τὴν

τελευταία δὲ ἀναστάτωσιν ποῦ ἐπέφερε ἡ νοτιὰ προέκυψε καὶ ζητήματα προφυλάξεως τῆς προκυμαίας Χαλκηδόνας καὶ ἐνεκρίθη σχετικῶς ὁ ἀπλούστερος καὶ ὀλιγώτερο δαπανηρὸς τρόπος, ποῦ ἐσυνηθίζετο σὲ ἀβάθη νερά ἀπὸ τοὺς βυζαντινοὺς γιὰ ὠρισμένα τμήματα τοῦ θαλάσσιου, ἐπὶ τῆς Προποντίδος, τείχους, τὰ ὁποία καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ τὰ κύματα τῆς νοτιᾶς με πελωρίους λίθους, ριφθέντας εἰς τὴν ἀκτὴ, πρὸ τοῦ τείχους.

Εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ νοτιὰ ἐπανελημμένως διεδραμάτισε ρόλον καὶ πολιορκίαν τοῦ Βυζαντίου ἀπὸ θαλάσσης ἐλύθησαν συνεπείᾳ μεγάλης νοτιᾶς. Ἡ νοτιὰ ἐλαυδάνετο ὑπ' ὄψει ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς, περὶ αὐτοῦ δὲ πείθουν λεπτομέρειαι τοῦ ἀναφερομένου θαλάσσιου τείχους, ποῦ διατηρεῖται εἰς καλὴν κατάστασιν καὶ ὡς ἐκ τῶν ἐπισκευῶν ποῦ ἔγιναν εἰς τὰ ἐπάνω τμήματα αὐτοῦ, κατόπιν σεισμῶν, ἐπὶ τριῶν σουλτάνων: ἐπὶ Βεγια-

ζιτ τὸ 1509, ἐπὶ Μουράτ καὶ ἐπὶ Ἀχμέτ τοῦ Γ' τὸ 1721—23. Παρακολούθησις τῆς ἐξελιζέως δυνατικῆς νοτιᾶς εἰς τὴν ἀκτὴ τῆς Προποντίδος, ἀπὸ τῆς παραλίας τοῦ παλατίου τῆς ἁγίας Σοφίας μέχρι τοῦ Ναρλῆκαπου, τῆς ἀποβάθρας αὐτῆς τῆς μνηῆς τοῦ Στουδίτου, προκαλεῖ θαυμασμόν γιὰ τὴν παρατηρητικότητα καὶ τὸ πρακτικὸν πνεῦμα τῶν Βυζαντινῶν ἀρχιτεκτόνων. Τὸ τεῖχος αὐτὸ δὲν ἐκτίσθη ἄπλως ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ὥστε νὰ μὴ μένῃ χώρος δι' ἀπόβασιν καὶ σύμφωνον με τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἀκτῆς. Ἐλήφθη ὑπ' ὄψει ἡ διεύθυνσις τῶν κυμάτων ἐν ὄρα νοτιᾶς. Ἀνάλογος διεύθυνσις ἐδόθη σὲ τμήματα τοῦ τείχους καὶ γωνίαι αὐτοῦ ἀποτελοῦν πραγματικὸς κυματοθραύστας, ἐνῶ ἄλλα τμήματα τοῦ προχωροῦν μερικὰ μέτρα πέραν τῆς παραλίας. Τίποτε δὲν φαίνεται νὰ ἔγινε χωρὶς μελέτη τῆς ἀκτῆς, τῆς κινήσεως τῶν ρευμάτων καὶ τῆς διευθύνσεως καὶ ὀρμῆς τῶν κυμάτων εἰς περιπτώσιν νοτιᾶς. Ἦτο ἐπόμενον τοῦτο δι' ἀρχιτέκτονας, ποῦ ἀφῆκαν τόσα ἄλλα ἔργα μεγάλῃ ἀξίᾳ. Ἐκεῖν ὁμως ποῦ κάμνει ἐντύπωσιν εἶνε αἱ ἀπλᾶι μέθοδοι ποῦ μετεχειρίσθησαν σὲ περιπτώσεις ἀντιμετωπίσεως δυσκολιῶν εἰς ζητήματα σχετικὰ με νερά, ὅπως συμβαίνει παραδείγματος χάριν καὶ με τὸν τρόπον περιορισμοῦ, πρὸς πρόληψιν πλημμύρας, τῶν ὑδάτων τοῦ

ρυακίου Λύκος, ποῦ εἰσέρχεται εἰς τὴν πόλιν κάτωθι πύργου τοῦ χορσαίου τείχους.

Ἐννοεῖται, ὅτι προκειμένου περὶ τοῦ θαλάσσιου τείχους τοῦ Βυζαντίου πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψει ὅτι ὠρισμένα σημεῖα τῆς ἀκτῆς τῆς Προποντίδος ὑπέστησαν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ἀλλοιώσεις, τελευταίως δὲ ἀκόμη ἐπεχωματώθη ὀλόκληρος ἔκτασις ἀκτῆς καὶ ἐσηματίσθη πλατεία ἐξῶ τῆς πύλης τῶν Ψωμμαθειῶν, τῆς βυζαντινῆς Ψαμμάθου. Αἱ ἀλλοιώσεις αὐταὶ δὲν εἰν' ὀλίγια εἰς ὅλας περίπτωσιν τὰς ἀκτᾶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως κ' ἡ κατεδάφισις τῶρα κτιρῶν πρὸς διέυρυνσιν τῆς πλατείας Ἐμίνου τῆς Γεφύρας, ἀπέναντι τοῦ Γαλατᾶ, πείθει ὅτι ἡ ἀκτὴ αὐτὴ ἐπεχωματώθη καὶ ἐπεξετάθη βαθμηδὸν τοῦλάχιστον κατὰ 200 μέτρα, διότι ὅπισθεν κατεδαφισθείσης οἰκοδομῆς παρουσιάσθη εἰς ἀρίστην κατάστασιν μεγάλη γωνία τοῦ θαλάσσιου τείχους.

Τὸ ενδιαφέρον τῶν Βυζαντινῶν περὶ τοῦ θαλάσσιου τείχους, ποῦ ἡ ἔκτασις του φθάνει τὰ ὀκτῶ χιλιόμετρα, ἀρχίζει ἀπὸ τὸν δὸν αἰῶνα, ὅποτε καὶ διαγράφεται ἡ ναυτικὴ πολιτικὴ τοῦ Βυζαντίου, ὅπως ἐξάγεται καὶ ἀπὸ τὴν μαρμαρινὴν πλάκα, με ἐπιγραφή, ποῦ εὑρέθη εἰς τὸν Ναγαρά τῶν Δαρδανελῶν καὶ φυλάσσεται εἰς τὸ ἐδῶ μουσεῖον καὶ ἡ ὁποία περιλαμβάνει ἀρκετὰ λεπτομερῆς διάταγμα τοῦ

Ἀναστασίου τοῦ Δικόρου περὶ διὰπλοῦ τῶν ξένων πλοίων ἐκ τῶν Στενῶν. Ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον ἐξεδηλοῦτο ἔκτοτε γιὰ τὸ θαλάσσιον τεῖχος, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰς ἐπιγραφὰς ποῦ ὑπῆρχαν σ' αὐτὸ, μεταφερθεῖσαι καὶ αὐταὶ εἰς τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον καὶ αἱ ὁποῖαι πληροφόρουν πότε ἐπεσκευάσθη αὐτὸ, οἱ πύργοι του καὶ αἱ ὀκτῶ πύλαι του, ἀπὸ τὰς ὁποίας μένουσιν μερικαὶ καὶ τῶν ἐπιλοιπῶν μόνων τὰ ὀνόματα, τουρκιστί.

Τὸ ενδιαφέρον ποῦ ἐξεδηλώθη γιὰ τὸ θαλάσσιον τεῖχος τοῦ Βυζαντίου, ἀκόμη δὲ καὶ εἰς ἐποχὴν ποῦ ὁ βυζαντινὸς πολεμικὸς στόλος ἦτο ἰσχυρότατος, ὅπως καὶ ἡ προσοχὴ με τὴν ὁποία κατεσκευάσθη αὐτὸ, ἔδωσαν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα. Διατηρεῖται αὐτὸ, ὀλόκληρον σχεδόν, ἐκτός ἀπὸ τὰ τμήματά του ποῦ ἐκρημνίσθησαν τὸν τελευταῖον αἰῶνα δι' ἐμπορικῶν λόγους καὶ πρὸς διέλευσιν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς καὶ ἀπὸ μακρὰν φαίνεται ὡς ἀνέπαφον, ἐν ὄρα δὲ νοτιᾶς, με τὰ κύματα ποῦ σπάζουν στὰς γωνίας του ἢ στοὺς λίθους ποῦ ἐρίφθησαν πρὸ αὐτοῦ πρὸς προστασίαν του ἢ γιὰ νὰ μὴ πλησιάζουν ἐχθρικά πλοία, με τὰς πετροδόλους καὶ τειχομαχικὰς τῶν μηχανῶν. παρουσιάζει μεγαλοπρεπῆς καὶ ἐπιβλητικὸν θέαμα.

